

De boer die... ..

...ook denkt aan de weidevogels

Vijf boeren die het anders doen. Die niet mee willen in de trend naar meer en groter. Ze kiezen hun eigen weg in de veehouderij. Ze hebben hun eigen afwegingen. Maar allemaal zetten ze zich met hart en ziel in voor weidevogels. Meer over deze boeren via nm.nl/weidevogels. TEKST: Frans Bosscher en Mariëtta Nollen BEELD: Erik Buis

Twintig jaar geleden verhuisde boer **Marcel Strijtveen** naar de polder Het Lierderbroek, ten zuiden van Zwolle. Daar kwam hij in aanraking met weidevogels. Het was liefde op het eerste gezicht. Sindsdien zet hij zich met hart en ziel voor ze in. "Het geeft ook een enorme kick als ik zie dat de maatregelen die ik neem tot meer vogels leiden. Hoogtepunt is het moment waarop de jongen uitvliegen. Daar doe je het toch voor." Als je de polder inrijdt, valt meteen de enorme openheid op. "Dat maakt het gebied zo geschikt voor weidevogels. Er zijn geen bomen en struiken van waaruit roofvogels kun-

nen zien waar de weidevogels hun nest hebben." Op een deel van z'n land (110 melkkoeien, 53 hectare) maakt Marcel een goed broedgebied door op de bloemrijke percelen vaste mest (dat vermengd is met stro) uit te rijden, goed voor het bodem- en insectenleven. Sommige percelen maait hij pas in de tweede helft van juni, zodat de vogels tot die tijd rust hebben en plekken waar ze zich kunnen verschuilen voor roofdieren. Ook de andere boeren in de polder werken zo. Dat maakt Het Lierderbroek een echt weidevogelbolwerk. Om zich te onderscheiden heeft Marcel met elf collega-weidevogelboeren een eigen afzetkanaal

gemaakt voor de melk. "We werken niet biologisch, zijn allemaal gangbare boeren. Om toch wat extra te krijgen voor onze inspanningen zetten we nu zuivel van Weide Weelde in de markt. De boeren krijgen één cent per liter meer. Daarnaast gaat er per liter twee cent in een fonds waarmee we op onze bedrijven nog meer voor de natuur kunnen doen." Hij wil zo laten zien dat het goed mogelijk is om op een gangbaar bedrijf ruimte te maken voor natuur. "Het is bovendien de wens van de samenleving dat wij boeren meer aan natuur en dierenwelzijn doen. De consument moet ons daarbij wel helpen door wat meer voor z'n zuivel te betalen."

Broedparen 2016

in polder Het Lierderbroek (53 ha)

1. Kievit 54
2. Tureluur 11
3. Grutto 8
4. Scholekster 1
5. Wilde eend 1

... leeft voor z'n koeien en de vogels

Als hij in het voorjaar zijn koeien binnenhaalt om ze te melken en boven z'n hoofd vliegen roepende weidevogels, dan is de 29-jarige **Tim van Bregt** uit Delfgauw gelukkig. De vogels kennen de dagelijkse optocht naar de stal. Ze raken niet van de wijs en komen zo dichtbij, dat Tim ze bijna kan aanraken. Koeien en weidevogels, daar leeft hij voor.

Als jongen stond voor hem al vast dat hij boer wilde worden. Toen hij 15 was vroegen Jan en Mieke Duijndam, de ouders van een goede vriend, of hij mee wilde helpen op hun boerderij, de Hoeve Biesland. Dat beviel wederzijds zo goed dat hij in 2010 werd opgenomen in de maatschap. En nu is hij verantwoordelijk voor het vee en de weidevogels.

Op Hoeve Biesland komen de weidevogels op de eerste plaats. Op de 190 hectare grasland die Tim beheert,

zie je in de eerste helft van het jaar nauwelijks machines. "Het voorjaar is voor de vogels." Het waterpeil blijft hoog, in maart rijdt hij stalmest uit en grazen de koeien beperkt. Tim: "De stro in de mest is goed nestmateriaal. De mest trekt ook veel insecten aan. En je krijgt meerdere grassoorten met verschillende dichtheden en hoogtes. Precies wat de vogels nodig hebben." Soms maait hij in mei nog wat stukken, zodat het gras in juni, als de eieren uitkomen, op de ideale hoogte is voor de jonge vogels. Dat gebeurt in nauw overleg met de vrijwilligers die het hele seizoen in de gaten houden waar de nesten zitten. Pas eind juni als het broedseizoen voorbij is en de jonge vogels zijn uitgevlogen, maakt Tim werk van de grasoogst.

De hoeve heeft 160 koeien voor de productie van melk én vlees. Bij de verzorging van het vee krijgt hij hulp van zo'n 35 zorgcliënten. Het vlees

van de koeien wordt, samen met vlees van collega-boeren, verkocht in de winkel op het erf. Daar vind je ook de groente die op Hoeve Biesland wordt verbouwd. Binnenkort gaat de maatschap de melk zelf op de boerderij verwerken en verkopen als Hoeve Biesland Zuivel.

De weidevogels varen wel bij de manier waarop Tim boert. Het aantal jonge vogels dat uitvliegt, ligt al jaren op een hoog niveau, ondanks de vossen die uit de omliggende bossen komen. Ook in de Akerdijkse Plassen van Natuurmonumenten, waar Tim 45 hectare grasland pacht, zitten nu weer veel weidevogels. "Toen we er begonnen stond er veel riet. Er waren nog maar drie weidevogels. Nu is het mooi weidevogelland met heel veel nesten. Dat laat maar weer eens zien dat je met de goede aanpak heel veel kunt bereiken."

Meer weten? hoevebiesland.nl

Broedparen 2016 bij Hoeve Biesland (190 ha)

1. Kievit 59
2. Tureluur 33
3. Grutto 27
4. Scholekster 24
5. Kluut 4

Genomineerd
voor de Gouden
Grutto van
de Vogel-
bescherming

... wil ondernemen

Sinds 2005 werkt **Marten Dijkstra (34)** op de boerderij De Skâns van zijn ouders aan de rand van het Friese Aldeboarn. Vorig jaar namen hij en z'n vrouw Linda het bedrijf over. Een melkveehouderij als anderen. Het draaide om productiegroei en kostenreductie. En dat ging Marten meer en meer tegenstaan. "Je stopt veel energie in je melk, wat vervolgens gedumpt wordt op de wereldmarkt tegen een prijs die steeds lager wordt. Bovendien betaalt het milieu een enorme prijs. Je kunt je daar niks van aantrekken, maar we leven op één aarde. Ik wil als een goed rentmeester m'n bedrijf

overdragen aan mijn kinderen; de boerderij is al twee eeuwen in de familie." Dus ging het roer om. Linda en zijn moeder begonnen kinderopvang in Keallekampke – het kalverweitje – die nu plaats biedt aan vijftien kinderen. En het melkveebedrijf schakelde over op een biologische bedrijfsvoering. "Van de honderd koeien heb ik er 25 verkocht. Ik kan de mest nu op m'n eigen land kwijt. Het bodemleven wordt weer gezond. Het werkt rustiger en ik krijg nu een eerlijke prijs voor m'n melk betaald. Daar maakt de fabriek goede kaas van, waar de consument een goede prijs

voor wil betalen. En ik hoef niet meer te dansen naar de pijpen van de wereldmarkt." Een deel van het bedrijf zet Marten in voor de weidevogels. Hij laat plassen op het land staan en maait het bloemrijke gras

Broedparen 2016 bij boerderij De Skâns (53 ha)

1. Grutto 12
2. Tureluur 9
3. Kievit 7
4. Scholekster 6
5. Veldleeuwerik 5

pas eind juni. De koeien gaan al vroeg de wei in en zorgen met hun gegraas voor afwisseling van hoog en laag gras. Z'n aanpak is wat Marten betreft een manier om het ondernemerschap terug te brengen in de melkveehouderij. "We kunnen heel goed produceren, maar weten niet hoe we er wat mee kunnen verdienen." Hij is bezig een stichting op te richten om boeren daarbij te steunen. En ook in zijn partij – hij is regionaal bestuurslid van de VVD – draagt hij uit dat het om kwaliteit in plaats van kwantiteit moet gaan.

itkeallekampke.nl

... natuur voorrang geeft

Halverwege de jaren negentig nam **Dirk Roeper** uit De Waal (Texel, NH) het melkveebedrijf over van z'n ouders in polder Waalenburg. Maar hij besloot het wel anders te gaan doen. "Ik wilde geen boer zijn die zoveel mogelijk melk onder een koe vandaan haalt. Toen de overheden op initiatief van Natuurmonumenten besloten om de

natuur voorrang te geven in Waalenburg, hebben we een plan gemaakt om daarin een rol te spelen." We, want de opbouw van hun Natuurboerderij Plassendaal is een gezamenlijk project van Dirk en zijn vrouw **Mariët**. In de polder waar zij boeren – Waalenburg – draait het nu helemaal om de weidevogels en bijzondere planten als orchideeën. Dirk pacht daar 120 hectare grasland van Natuurmonumenten, ongeveer een vijfde van de polder. Net als de andere pachters heeft hij z'n beheer volledig afgestemd op de natuur. Dus alleen nog maar ruige stalmenst en pas vanaf eind juni maaien. Dit aan de hand van een plan dat hij met de boswachters van Natuurmonumenten maakt. Het werkt. De veldleeuwerik broedt steeds vaker in Waalenburg, een soort die het in de rest van het land slecht doet. Ook het aan-

tal grutto's neemt toe. En er is een enorme groei aan vlinders, insecten, kikkers en muizen. Dirk en Mariët hebben net een nieuwe potstal gebouwd, inclusief een ruimte voor ontvangsten, vergaderingen en partijen. De melkkoeien zijn vervangen door negentig Limousins voor de productie van vlees. Bij de vele klussen op de boerderij krijgen ze hulp van vier jongens met een verstandelijke beperking. Mariët heeft programma's voor schoolklassen om het boerenleven te leren kennen. Zo hebben Dirk en Mariët na vele jaren het bedrijf dat ze willen. "Het vraagt veel geduld. Maar we zijn nu zover dat we kunnen zeggen: het gaat een groot succes worden hier in Waalenburg."

natuurboerderijplassendaal.nl
nm.nl/waalenburg

Broedparen 2013 in Waalenburg (500 ha)

1. Scholekster 126
2. Wilde eend 99
3. Kievit 96
4. Tureluur 62
5. Grutto 56
6. Veldleeuwerik 48

Winnaar
Gouden Mispel
van Vereniging
Nederlands
Cultuur-
landschap

... een ideaal landschap maakt

Het blijft altijd spannend hoeveel weidevogels er terugkeren na de winter, vertelt **Jan Roodhart** aan de keukentafel van de boerderij waar zijn ouders ook al woonden. Jan was ook boer, maar verruilde zijn bedrijf voor een baan bij Natuurmonumenten. Zijn opdracht: zorgen voor de weidevogels in de polder Eemland. Jan: "In 2001 werd ik na ruilverkaveling buurman van Natuurmonumenten, die zo'n 400 hectare in beheer had. Op die voormalige landbouwgronden kwam door de rijke vegetatie en lage waterstand haast geen weidevogel meer voor. Dat was me als vogelliefhebber een doorn in het oog, dus hing ik steeds aan de bel bij Natuurmonumenten. Het resultaat: een dienstverband. Ik kreeg twee jaar om het tijt te keren. Dat lukte, de weidevogels kwamen terug."

Reservaat

En hoe! Tegenwoordig barst het in de uitgestrekte polder van de kieviten, tureluurs en vooral grutto's. "Dat betekent niet dat we ze 'kweken'. We hebben alleen een ideaal landschap gecreëerd, waardoor de vogels zich thuis voelen. Zo hebben we afspraken met de gemeente om het hier open te houden. Een paardenstalletje kan veel verstoren, laat staan een windmolen. Ik ben ook zuinig op kikkers, muizen en meerkoeten. Algemene soorten en een makkelijker prooi voor roofvogels, reigers en vossen. Daardoor worden er minder weidevogels gepakt. En dan het waterpeil. Nog voor de eerste grutto's uit het zuiden terugkeren, in februari, stoei ik met de stuwen. Drassig land remt de grasgroei en zorgt voor voedsel. In mei, als de meeste eieren zijn uitgebroed, mogen de koeien de wei in om het gras weer korter te eten. Vogels hebben dan graag goed uitzicht op hun scharrelende kroost. Het maaien begint pas als de kuikens kunnen vliegen zijn."

Het succes van Eemland, inmiddels een vogelreservaat van zo'n 600 hectare, is

vooral te danken aan de goede samenwerking met de boeren uit de buurt. Jan: "Die boeren waren de eerste jaren niet zo happig. Omdat ik de velden heel nat hield, graptten ze of ik eenden en vissen ging houden. Maar ik kreeg ze toch aan boord door eerst kleine lapjes grond te verpachten. Zo kreeg ik veertig pachters bij elkaar, en dat aantal heb ik nu nog." Sindsdien veranderde veel. Het aantal weidevogels steeg spectaculair en het enthousiasme onder de boeren groeide. "Ze voelen zich betrokken en doen op hun eigen grond ook allemaal iets aan weidevogelbeheer. Dat betekent dat er in de buurt nog eens zo'n veertig drassige gebieden liggen. De vogels hebben daarmee uitwijkmogelijkheden. Dat was ook nodig, want ons eigen gebied zat afgelopen jaren behoorlijk vol."

Wordt het dit jaar weer een goed broedseizoen? Jan: "Dat weten we pas als het achter de rug is. Hoe ideaal de omstandigheden ook zijn, we hebben niet alles in de hand. De vogels maken een lange, gevaarlijke reis voor ze hier zijn. En als ze eenmaal op het nest zitten, heb je ook kans op verstoringen. Het is en blijft een kwetsbaar proces."

Wil je zelf de vogels van het Eemland spotten? Fiets- en wandelroutes via nm.nl/vogelboulevardeemland

Broedparen 2016 in polder Eemland (310 ha)

1. Grutto 394
2. Kievit 324
3. Tureluur 296
4. Slobeend 75
5. Gele kwikstaart 49
6. Scholekster 45